

Bugüne Kadar Görülen En Ölümcül

Dr. Özlem Ak [TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi

İnsanlık yıllardır virüslerle mücadele ediyor. Aşılar enfeksiyonların yayılmasını önlese de antiviral ilaçlar hastaları iyileştirse de şu günlerde tecrübe ettiğimiz üzere, virüslere karşı galip gelmek için almamız gereken daha çok yolumuz var. Son on yılda, birçok virüs hayvanlardan insanlara geçti ve binlerce insanın hayatını tehdit eden ciddi boyutlardaki salgınları tetikledi. Örneğin, 2014-2016 yılları arasında, Ebola virüsünün Batı Afrika'da neden olduğu salgında enfekte olan insanların %90'ı hayatını kaybetti. İşte insan hayatını tehdit eden ve bugüne kadar görülmüş "en ölümcül" virüsler.

12 Virüüs

Marburg Virüsü

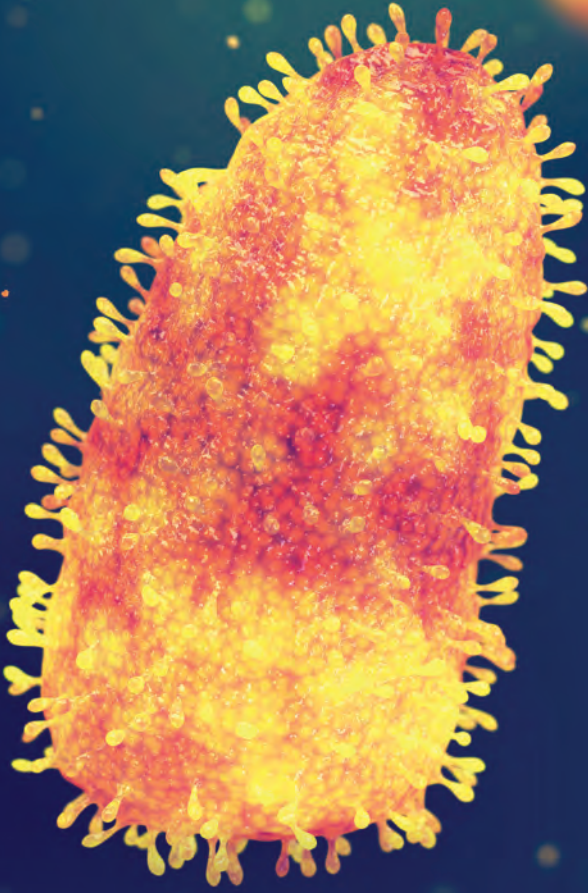
1967 yılında Uganda'dan Almanya'ya gelen enfekte maymunlar üzerinde çalışırken virüse maruz kalan laboratuvar çalışanlarında küçük boyutta bir salgın oldu. Bilim insanları salgına neden olan bu virüsü Marburg virüsü olarak tanımladılar. Ebola virüsüne benzeyen Marburg virüsü de kanamalı ateşe neden oluyor; virüsün enfekte ettiği kişilerde şoka, organ yetmezliğine ve ölüme yol açan yüksek ateş ve kanamalar görülüyor. Dünya Sağlık Örgütüne (WHO) göre, Marburg virüsünün sebep olduğu ilk salgında ölüm oranı %25'ti, 1998-2000 yıllarında Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde ve 2005'te Angola'da gerçekleşen salgınlarda ise ölüm oranı %80'in üzerindeydi.

Ebola Virüsü

Insanlarda bilinen ilk Ebola salgını, 1976'da Sudan Cumhuriyeti'nde ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde aynı anda görüldü. Ebola, kan ve diğer vücut sıvılarından ya da enfekte olan insan veya hayvanlarla yakın temas yoluyla bulaşıyor. Boston Üniversitesinde mikrobiyoloji doçenti ve aynı zamanda Ebola virüsü uzmanı olan Elke Muhlberger bilinen Ebola salgınlarının ölümcüllüğünün büyük ölçüde değişkenlik gösterdiğini söylüyor.

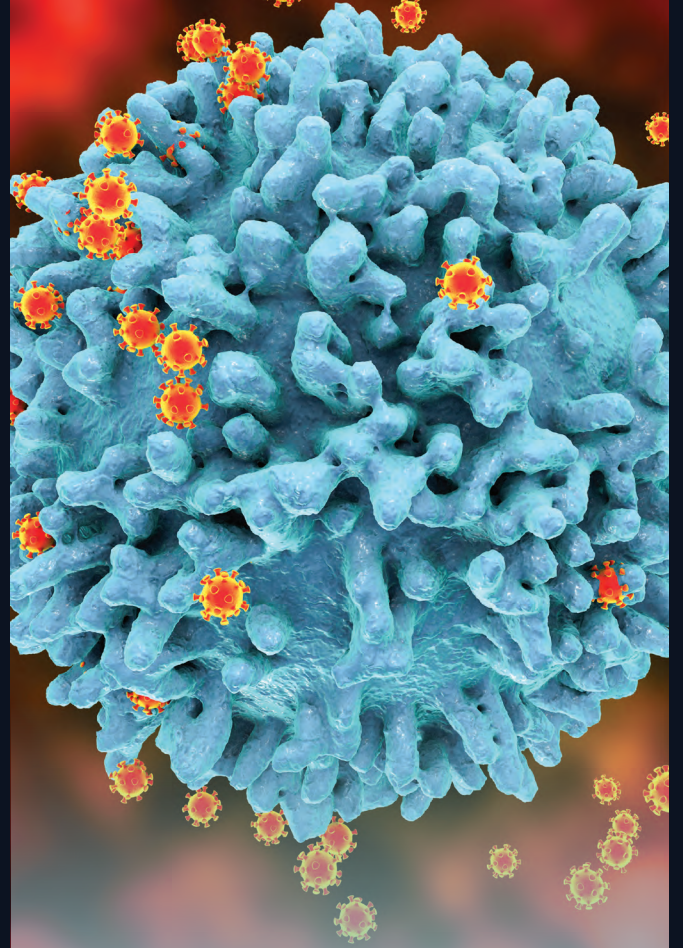
WHO'ya göre, Ebola Reston adı verilen tür insanlarda hastalığa neden olmadı. Ancak Bundibugyo türünün neden olduğu salgında ölüm oranı %50 iken, Sudan türünün neden olduğu salgında bu oran %71'di. WHO, 2014'ün ilk aylarında başlayan ve Batı Afrika'ya doğru yayılan bu salgını, o güne kadar görülen en büyük ve karmaşık salgın olarak tanımladı.

Kuduz Virüsü

1 920'lerde hayvanlar için de kuduz aşısının bulunması, dünyanın gelişmiş bölgelerinde hastalığın son derece az görülmesini sağlasa da kuduz vakaları Hindistan ve Afrika'nın bazı kesimlerinde ciddi bir problemdi. Beyni yıkıma uğratan kuduz virüsü için neyse ki aşı var, herhangi bir kişiyi kuduz bir hayvan ısırduğunda tedavisi mümkün ama tedavi edilmezse de ölüm kaçınılmaz!

HIV

HIV belki de modern dünyanın en ölümcül virüsü. Enfeksiyon hastalıkları doktoru ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Enfeksiyon Hastalıkları Konseyi sözcüsü olan Dr. Amesh Adalja, HIV'in hâlâ en yüksek öldürücülüğe sahip virüs olduğunu belirtiyor. Bu virüs ve hastalık 1980'lerin başında ortaya çıktı ve o günden bugüne 32 milyon kişinin ölümüne neden oldu. Güçlü antiviral ilaçlar, HIV'li insanların yıllarca yaşamalarını mümkün kılrsa da bu hastalık %95'lik ölüm oranıyla yeni HIV enfeksiyonlarının görüldüğü birçok düşük ve orta gelirli ülkeyi sarsmaya devam ediyor. Afrika'da her 25 yetişkinden yaklaşık 1'inde HIV görülüyor ki Afrika'daki HIV'li bireyler dünya genelindeki HIV'li insanların üçte ikisinden fazlasını oluşturuyor.

Çiçek Virüsü

Binlerce yıl çiçek hastalığı ile savaştan dünya 1980 yılında bu hastalıktan kurtuldu. Öncesinde çiçek virüsüyle enfekte olan kişilerin üçte biri hayatını kaybetti. Çiçek hastalığı, sadece 20. yüzyılda bile 300 milyon insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. Hastalığı yenenlerde ise derin ve kalıcı izler bıraktı. Hatta bazılarında körlüğe yol açtı.

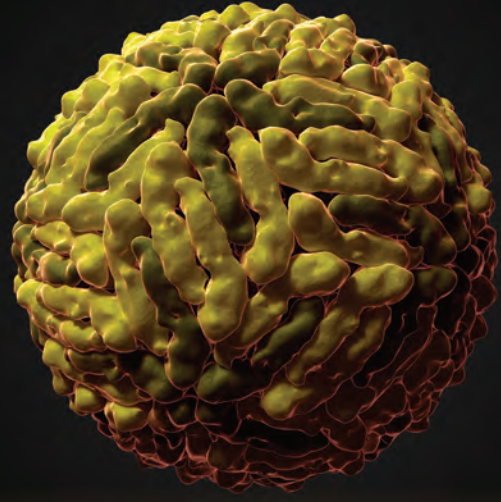
Hantavirüs

Hantavirüs akciğer sendromu ilk kez 1993 yılında ABD’de sağlıklı bir genç ile nişanlısının günler içinde gelişen solunum yetmezliği sonucu ölmesiyle dikkat çekti. Birkaç ay sonra, sağlık yetkilileri hantavirüsü, enfekte olmuş birinin evinde yaşayan fareden izole ettiler. ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezine göre, bugün itibariyle ABD’de 600’den fazla kişi hantavirüse maruz kaldı ve bunların %36’sı hayatını kaybetti. İnsandan insana bulaşmayan hantavirüs, genellikle enfekte olmuş bir farenin dışkılarına maruz kalmaları durumunda insanlara bulaşıyor.

Clinical Microbiology Reviews dergisinde 2010’da yayınlanan bir makaleye göre, 1950’lerde Kore Savaşı sırasında farklı bir tip hantavirüs salgına neden olmuştu. Bu hastalığa 3 binden fazla asker yakalanmış ve bunların yaklaşık %12’si hayatını kaybetmişti.

Grip Virüsü

Ispanyol gribi olarak bilinen en ölümcül grip pandemisi 1918 yılında başlayarak dünya nüfusunun %40'ını hasta etti ve tahminen 50 milyon insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. Elke Muhlberger'e göre, 1918'deki grip salgınının bir benzerinin tekrar yaşanması muhtemel. Bu gerçekleşirse, işte o zaman, çok büyük bir problemle karşı karşıya kalırız. Bununla birlikte, WHO tipik bir grip sezonu sürecinde bu hastalıktan dünya üzerinde 500 bin kadar kişinin hayatını kaybedebileceğinden söz ediyor.

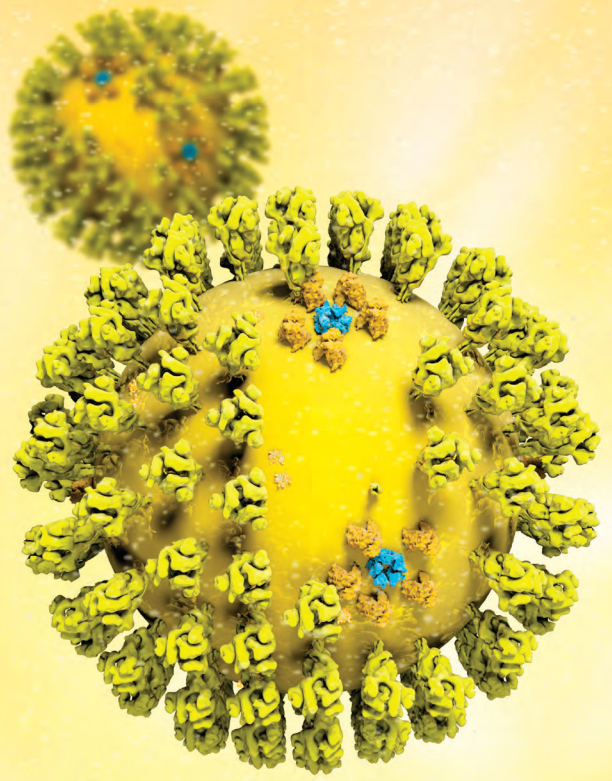
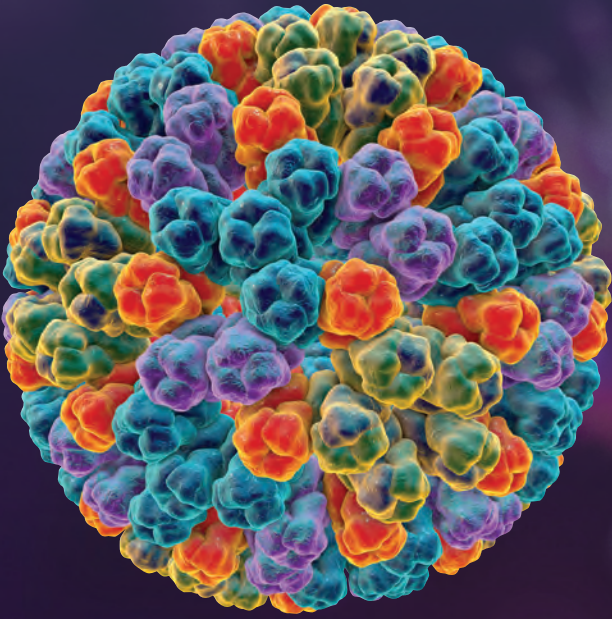
Dang Virüsü

Dang virüsü ilk kez 1950'li yıllarda Filipinler'de ve Tayland'da ortaya çıktı ve dünyanın tropikal ve subtropikal bölgelerine yayıldı. Dang virüsüyle enfekte olmuş sivrisinekler virüsü insanlara bulaştırıyor.

Dünya nüfusunun %40 kadarı artık dang hummasının endemik olduğu bölgelerde yaşıyor ve hastalık dünya ısındıkça daha da yayılıyor. WHO yılda 50 ila 100 milyon kişinin dang virüsü nedeniyle hastalandığını belirtiyor. %2,5'lik ölüm oranı ile diğer bazı virüslere göre daha az ölümcül olmasına rağmen, dang virüsü, Ebola'nın da neden olduğu hastalığa benzeyen dang hemorajik ateşine neden olur ve tedavi edilmediği takdirde ölüm oranı %20'lere yükselebilir. ABD Hastalık Önleme ve Korunma Merkezine göre, ABD Gıda ve İlaç İdaresi bu virüsün sık görüldüğü yerlerde yaşayan ve geçmişinde enfeksiyon öyküsü bulunan 9-16 yaş arası çocuklarda kullanılmak üzere dang virüsüne karşı geliştirilmiş bir aşıya 2019'da onay verdi.

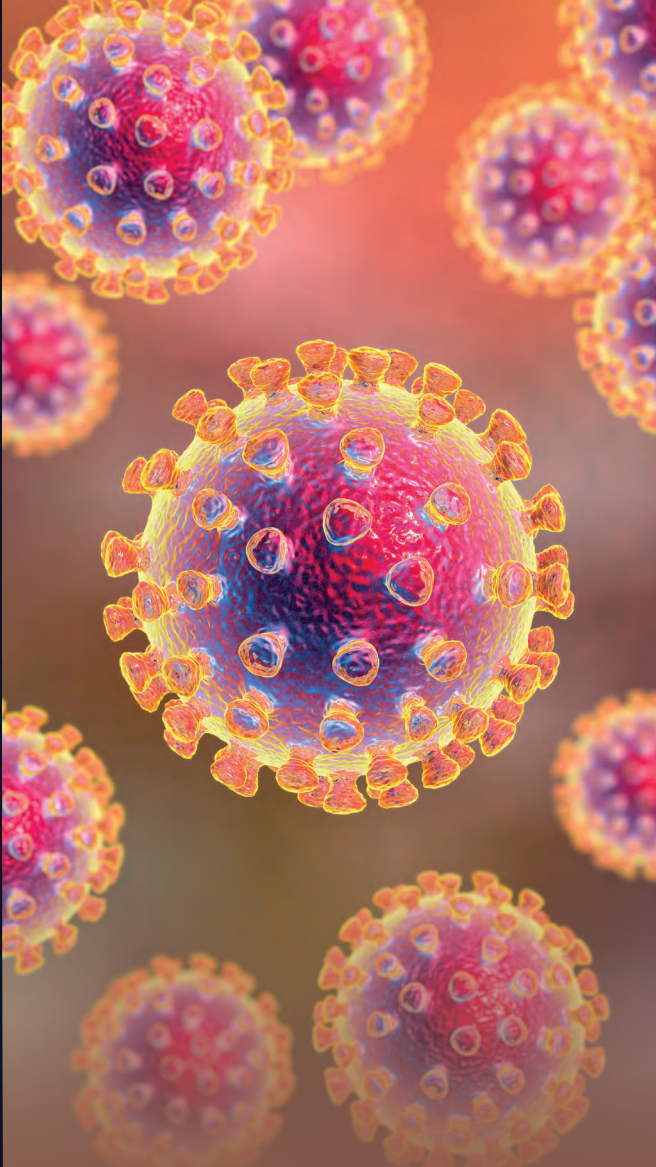
Rotavirüs

Küçük çocuklarda ve bebeklerde ishale neden olan rotavirüse karşı günümüzde 2 tip aşı bulunuyor. Bu virüs dışkı-ağız yoluyla hızla yayılabiliyor. Gelişmiş ülkelerdeki çocuklarda nadiren ölüme neden olsa da sıvı kaybı tedavilerinin mümkün olmadığı gelişmekte olan ülkeler için önemli bir tehlike oluşturuyor. Aşığı uygulayan ülkelerde rotavirüs nedeniyle hastaneye yatışların ve ölümlerin sayısında çok önemli düşüşler olduğu biliniyor.

SARS-CoV

Ağır Akut Solunum Sendromuna (SARS) neden olan SARS-CoV ilk defa 2002 yılında Güney Çin'in Guangdong eyaletinde görüldü. Bu virüs muhtemelen önce yarasalarda ortaya çıktı, daha sonra insana misk kedisinden bulaştı. Salgın iki yıl içinde 26 ülkeye yayıldı, 8 bin kişi enfekte oldu ve 770'ten fazla kişi hayatını kaybetti. SARS ateş, titreme ve vücutta ağrılara neden oluyor; sıklıkla zatürre ile birlikte seyrediyor. SARS'ın tahmini ölüm oranı %9,6 ve henüz onaylanmış bir tedavisi ya da aşısı bulunmuyor.

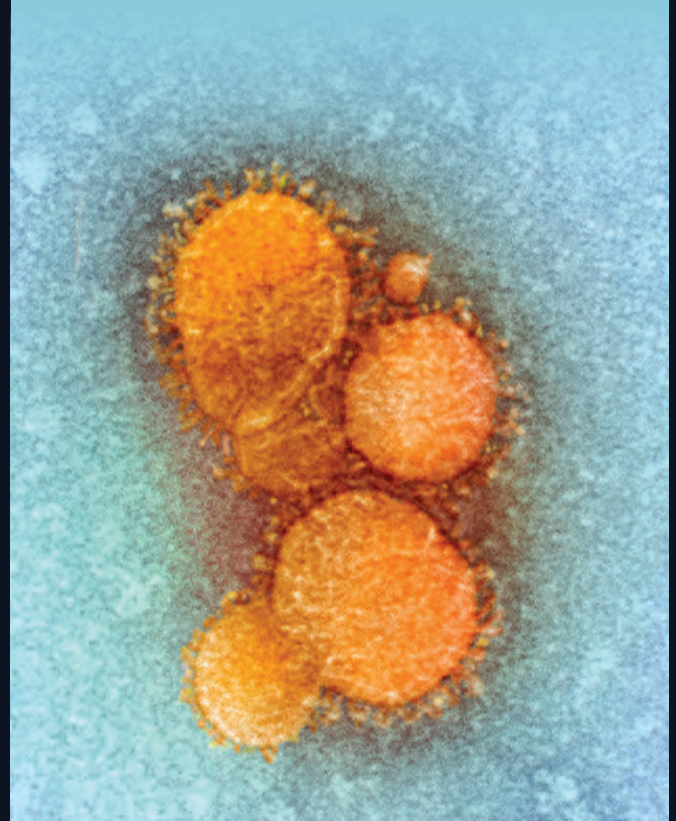
SARS-CoV-2

Son üç aydır dünya gündeminde olan, yaşadığımız pandeminin de başrol oyuncusu SARS-CoV-2 de en ölümcül virüs listesinde. İlk defa Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktı. Bu virüsün de SARS-CoV gibi muhtemelen yarasalardan kaynaklı olduğu ve insanlara iletilmesinde tanımlanmamış başka bir hayvanın da bir tür ara taşıyıcı olduğu düşünülüyor. Ortaya çıktığı tarihten Haziran ayının başına kadar dünya çapında 7,3 milyondan fazla kişiyi enfekte etti ve yaklaşık 410 binden fazla kişinin ölümüne neden oldu. Tüm dünyada SARS-CoV-2'ye karşı aşı ve ilaç geliştirme araştırmaları tüm hızıyla sürüyor.

MERS-CoV

Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) olarak adlandırılan hastalığa sebep olan bu virüs, 2012 yılında Suudi Arabistan'daki ve 2015 yılında da Güney Kore'deki salgınlara neden oldu. MERS-CoV, SARS-CoV ve SARS-CoV-2 gibi aynı virüs ailesinden ve ortaya çıkış noktaları aynı: Yarasa!

MERS insanlara develer aracılığıyla bulaştı ve enfekte ettiği kişilerde ateş, öksürük ve nefes darlığına sebep oldu. MERS, çoğunlukla şiddetli zatürre olarak seyrediyor ve hayvanlardan insanlara geçen koronavirüsler içinde tahminen %30 ve %40 oranıyla en ölümcül hastalık. SARS-CoV ve SARS-CoV-2'de olduğu gibi, MERS'in de henüz onaylanmış bir tedavisi ve aşısı bulunmuyor.

Kaynak

<https://www.livescience.com/56598-deadliest-viruses-on-earth.html>